

ดินสอ-ชื่อหินคนล้านนา

พระญาณการนำทำเครื่องเขียน

คนเรารู้จักการขีดเขียนมาแต่โบราณกาล โดยใช้สิ่งของที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ครอบครัวยุคก่อนก่อนอย่างไม้ สีของดอกไม้ทั่วไป ที่มีอยู่ตามป่าตามภูต่างๆ อย่างเช่น หินดินสอ

ถึงเวลาสูบน้ำร้อน ได้พาพรรคพวก ออกเดินป่า พักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ สายน้ำไหลผ่านชั้นผา หลังมาเป็นน้ำตก ลัดเลาะลำห้วยอย่างสวยงาม บางช่วงผู้นำทางได้แวะพักบอกให้เราได้รับความรู้เกี่ยวกับเครื่องของป่าหลากหลายอย่าง ดังที่อ้ายบุญผาย ผู้นำทางบอกเราว่า นี่คือ บริเวณของป่าที่มีหินดินสออยู่เป็นจำนวนมาก

ที่อ้ายบุญผายลุกขึ้นไปหยิบเอาแท่งก้อนหินเล็กๆมาให้พวกเราดูแล้วบอกว่า “นี่คือหินดินสอ ที่คนสมัยก่อนได้นำมาขีดเขียนตามแผ่นหิน หรือสมัยต่อมามีการนำไปบดให้เป็นผง แล้วผสมน้ำอัดลงในหลอดไม้อัดเป็นแท่ง แล้วผ่าไม้ออก ก็ได้แท่งหินดินสอมาใช้เป็นเครื่องขีดเขียนตัวหนังสือต่างๆ”

ผู้คนสมัยก่อน ไม่ได้มีสมุดซึ่งเป็นกระดาษอย่างปัจจุบัน บรรพบุรุษเหล่านั้นใช้กระดาษชนวน ซึ่งทำจากหินชนวนมาทำแผ่นกระดาษ นำเอาไม้มาตีกรอบให้สวยงามแล้วนำมาเป็นแผ่นรองรับรอยขีดเขียนจากหินดินสอ เมื่อเขียนเสร็จก็จะลบตัวหนังสือหรือรูปภาพออก แล้วเขียนขึ้นใหม่ทำอย่างนี้เรื่อยไป

คำว่า “ดินสอ” ชาวพื้นเมืองล้านนาสมัยก่อนเรียกกันว่า “บีด” ดังนั้นเรามักจะได้ยินผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่า “เอาบีดมาเขียนหนังสือ” มากกว่าคำว่า เอาดินสอมาเขียนหนังสือ ซึ่งเด็กๆสมัยนี้หากได้ยินผู้ใหญ่ว่า “บีด” ก็จะงงๆกันอยู่ เผลอๆบางคนอาจหัวเราะ หัวว่าพ่ออู๊ยแม่อู๊ยพูดอะไรเชยๆ ไม่ทันสมัย ส่วนหนังสือที่เป็นกระดาษ ผู้เฒ่าผู้แก่เรียกว่า “บิ๊บ” เพราะเป็นแผ่นซ้อนกันเรียงเป็นพับจนหนาเกิดรูปเล่ม ดังเราจะได้ยินในปัจจุบันนี้ว่า “บิ๊บสา” ซึ่งทำมาจากกระดาษสานนั่นเอง

เล่าเรื่องบิ๊บสาแล้วหากไม่กล่าวถึงลักษณะของหินดินสอ ก็คงจะไม่สมบูรณ์นัก เพราะจั่วหัวเรื่องเกี่ยวกับหินดินสอ แต่กลับพูดถึงที่เกี่ยวข้องมาเสียค่อนข้างมาก ตอนนี้

จะขอเล่าถึงลักษณะหินดินสอที่ฝังตัวอยู่ในแหล่งธรรมชาติ โดยมีข้อสังเกตว่า บริเวณที่มีหินดินสอ มักเป็นบริเวณที่มีหินผุพังมาก สังเกตหากทุบก้อนหินออกมาจะเห็นผิวสีเทาเอาเล็บขูดๆดู จะมีการขูดขีดเล็บมือออกมาหากนำเอาแท่งไปขีดเขียนแผ่นหินที่แข็งจะเกิดเป็นรอยขีดเขียนเห็นได้ชัด

จากลักษณะของเนื้อหินที่อยู่นี้กระมังที่คนโบราณอาจนำมาเขียนตามผนังถ้ำต่างๆ ที่พวกเขาได้ไปเห็นไปชมกันมา ภาพบางภาพที่อยู่ในถ้ำอาจเขียนผ่านมาแล้วนับพันปี สัญลักษณ์ต่างๆที่เขียนในถ้ำบอกให้พวกเราทราบถึงความเป็นอยู่ของผู้คนสมัยก่อน โดยมีเนื้อหินดินสอขีดเส้น วาดลายภาพบอกความรู้แก่ผู้คนในปัจจุบัน

แม้ว่าปัจจุบันการใช้ดินสอมีอยู่ทั่วไป แต่ก็ยังมีปากกาเข้ามามีบทบาทในการขีดเขียนอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ตาม ตามที่เล่ามาจะเห็นได้ว่าบรรพบุรุษชาวล้านนา ได้มีพระญาปัญญา นำเอาทรัพยากรมาใช้ได้อย่างมีคุณค่าแต่ๆ เนื้อหุ่มเฮา.

แหล่งข้อมูล
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการเดินป่า
อายุ 48 ปี จำนวน 1 คน
ภาพหินดินสอป่าดอยปางไหว
ต.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
● โดย...นิคม พรหมมาเทพย์
★ หินดินสอ ใช้ทำดินสอเขียน
หนังสือ.